

Elements d'anàlisi entre el *Diccionari ortogràfic* (1931), de Pompeu Fabra, i el *Vocabulari ortogràfic valencià* (1933), de Carles Salvador*

ÀNGELA BUJ ALFARA
Universitat Rovira i Virgili

1. INICI

La intenció de parlar d'aquests dos gramàtics no ha estat per a glossar la figura d'un respecte a l'altre. És a dir, no és la nostra intenció magnificar Fabra respecte de Salvador, per a fer aquell ombra sobre un dels principals seguidors i divulgadors del fabrisme, com ha estat el valencià Carles Salvador.

Fa alguns anys, en preguntar a un professor company universitari si coneixia Carles Salvador i la seua obra i respondre'ns que no, ens féu una impressió tan sobtada com si algú demanés al País Valencià, a companys de professió, per Pompeu Fabra i no sabés què dir. D'aquesta mancança no en responsabilitzem totalment el company sinó que la situació d'irregularitat viscuda per la nostra cultura i les relacions entre els diferents territoris —de vegades més les relacions institucionals que no pas les intellectuals— han produït el que l'any 1978 Carles Salvador, fill, anunciava en el pròleg a la setèima edició de la *Gramàtica valenciana* del seu pare:

No crec que siga exagerat en escriure que l'obra literària del meu pare, Carles Salvador i Gimeno, és encara molt poc coneguda. Ni, tampoc, en afegir que aquest desconeixement és una pèrdua per a la nostra cultura. [...] em limitaré només a indicar que aquesta mena d'oblits, que no afecta sols, ni molts menys, l'obra del meu pare, indica una deficiència greu en la memòria d'un poble. Efectivament, hem oblidat personatges i obres, fets, històries, victòries i desfetes, moments, corrents d'opinió que han influït més que no pensem en el nostre present col·lectiu. [...].

* A causa de la manca d'espai, i per no donar unes dades escapçades, excessivament reduïdes i superficials, presentem només una part del nostre estudi. La resta el publicarem en un altre mitjà.

És evident que en presentar el binomi Fabra-Salvador notem una mostra de normalitat cultural entre dos intel·lectuals de territoris catalans o, més concretament, des de Barcelona i Benassal, primerament, i des de Barcelona i València, posteriorment.

Per tal com existeix molta bibliografia sobre els dos personatges, no repetirem ací aquelles fites importants i imprescindibles en llurs biografies, sinó que recordarem, a tall d'exemple, alguns fets puntuals de llur relació:

— Entre el 1920 i el 1930 Carles Salvador col·labora amb l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), en els qüestionaris distribuïts per Pompeu Fabra per a elaborar el futur *Diccionari general*.

— L'agost de 1932 Salvador assisteix, a Barcelona, a l'Escola d'Estiu de l'Escola Normal. Presenta, juntament amb cinc mestres més, la ponència «Conversa pedagògica sobre els problemes de l'ensenyament», en sessió presidida per Pompeu Fabra.¹

— El 1943 Carles Salvador publica el «Petit vocabulari de Benassal» dins la *Miscel·lània Fabra*, editada a Buenos Aires, per a commemorar el 75è aniversari de Pompeu Fabra.

2. LES OBRES

S'ha dit² que el *Diccionari ortogràfic abreujat*, de Fabra, serví de base per a la redacció del *Vocabulari ortogràfic valencià*, de Salvador. Si fem una anàlisi detallada d'ambdós obres ens adonarem que això és així majorment, però tanmateix veurem que no és aquesta obra fabriana l'única consultada per Salvador per a confeccionar el seu vocabulari, sinó que hi intervingué una segona obra de Fabra més pròxima al moment en què Salvador enllestia el *Vocabulari ortogràfic valencià*. El *Diccionari ortogràfic* sortia publicat el 1931 (3a edició), Fabra i Salvador coincidiren l'agost de 1932 a Barcelona, a l'Escola d'Estiu, i el 13 d'octubre, Salvador acabava el vocabulari que s'editaria el 1933. Com veurem, el *Diccionari ortogràfic abreujat* (1926), el *Diccionari ortogràfic* (1931) i aportacions personals de Carles Salvador són els elements que conjuminats donen com a resultat el *Vocabulari ortogràfic valencià*.

2.1. Diccionari ortogràfic abreujat (DOA), 2a edició, 1926

Aquesta obra, com nota Simbor (1983, p. 96), és la que serví de model a Salvador per a redactar el *Vocabulari ortogràfic valencià*. És per això que n'analitzem

1. Barreda (2009).

2. Simbor (1983).

alguns aspectes que ens poden servir per a comparar elements lexicogràfics entre les tres obres.

Apareix a la coberta la llegenda «COL·LECCIÓ POPULAR BARCINO, IV». Seguidament el títol *Diccionari ortogràfic abreujat*, amb lletra majúscula, i l'autor. A sota de Pompeu Fabra, el càrrec d'aquest a l'IEC: «*President de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans*». La indicació de l'edició, la ciutat, l'any, l'editorial i l'adreça.

El DOA comença amb informació relativa a la macroestructura de l'obra, sobre la tipologia de mots que s'ha preferit d'incloure-hi respecte del *Diccionari ortogràfic* de l'IEC. Així, s'ha determinat bastir el corpus del DOA a partir de mots que presenten alguna dificultat ortogràfica i sobre els quals calga insistir per a fixar-ne la correcta grafia. Els mots inclosos són portadors d'algunes de les grafies següents: *ç, ll, ï, ü, b, d, g, tx, je, mpt, mpc, tz* o bé es troben en el repertori de mots que cal promocionar a causa de pledejar amb grafies errònies del mateix mot. Aquests mots hom els detectarà de seguida, ja que apareixen seguint el criteri de «no *a* sinó *b*», assajat des d'antic en l'*Appendix Probi*, per exemple, o en les *Regles de esquivar vocables o mots grossers o pagesívols* de Bernat Fenollar i Jeroni Pau, per citar-ne tan sols dos exemples.

A continuació s'esmenten les categories gramaticals, amb especial atenció a la flexió dels adjectius, amb la inclusió de les variants desplegades. En el cas dels substantius, aquests es despleguen si en el plural apareix alguna divergència ortogràfica respecte del singular. En els verbs es limita a donar l'infinitiu, però, prèviament, en l'«Advertiment», s'hi haurà explicat les possibles variants ortogràfiques.

L'«Advertiment» recull, doncs, aquelles grafies que canvien en funció de si van seguides de les vocals *e, i*. I limita l'exemplificació al substantiu i al verb car els adjectius, com hem dit, apareixen desplegats. La segona part de l'exemplificació se centra en les terminacions verbals acabades amb vocal en el radical, amb indicacions sobre la dièresi.

A partir de la pàgina 10 fins a la pàgina 61 hi és el vocabulari.

2.2. *Diccionari ortogràfic (DO), de Pompeu Fabra, 3a edició, 1931*

Tot i que Salvador s'emmirallà en el *Diccionari ortogràfic abreujat* (1926), de Fabra, podríem aventurar que en la coincidència a l'Escola d'Estiu a Barcelona, l'any 1932, ambdós es posessen al dia dels treballs filològics que portaven entre mans. Tant si això s'esdevingué del cert com no, el que no dubtem és que Salvador, en publicar un any després el *Vocabulari ortogràfic valencià* —i dos anys respecte a la 3a edició del DO— coneixia el diccionari de 1931. En aquest sentit ens ha paregut oportú de comparar les dades de Salvador amb el que llavors representava el producte lexicogràfic més innovador de Fabra.

La coberta³ hi inclou el títol *Diccionari ortogràfic*, seguidament, davall, apareixen les llegendes següents:

Precedit d'una exposició de l'ortografia catalana
 Redactat sota la direcció de P. Fabra
 President de la Secció Filològica
 Tercera edició
 Barcelona
 Institut d'Estudis Catalans MCMXXXI

A la contraportada s'indica el preu: 9 pessetes.

Des de la pàgina 5 fins a la pàgina 64 apareix l'epígraf «Exposició de l'Ortografia Catalana». S'inicia amb l'accentuació i segueixen les vocals A-E, O-U.

A partir de la pàgina 15 fins a la pàgina 33 es donen indicacions sobre l'ús de les consonants: B-P; B-V; CE, CI, Ç; C-G; D-T; G-J; H; IG-TX; L; M-MP-N; QU-CU; R-RR; S-SS-Z; X-IX.

A la pàgina 34 comença l'apartat «Apòstrof i guionet» i es tracten els temes següents: article definit, pronoms febles, combinacions de dos pronoms febles, combinacions de tres o més pronoms febles i mots compostos.

Les «Abreviatures i signes especials» són a la pàgina 39.

Seguidament es presenta la «Flexió nominal i verbal», amb una pàgina per als morfemes nominals. La flexió verbal s'estén des de la pàgina 41 fins a la pàgina 64. Notem, per tant, que és l'aspecte de l'«Exposició» que rep més atenció, seguit de l'estrictament d'aplicació de regles ortogràfiques.

El corpus del *Diccionari ortogràfic* ocupa de la pàgina 65 a la pàgina 565, amb unes 36.000 entrades aproximadament. A continuació apareix una «Breu llista de noms geogràfics», de la pàgina 566 a la pàgina 575.

2.3. Vocabulari ortogràfic valencià (VOV), de Carles Salvador, 1a edició, 1933

L'obra apareix dins de la col·lecció «Quaderns d'Orientació Valencianista; II». Destaca, en majúscules, el primer mot «VOCABULARI». Segueix el nom de l'autor «Carles Salvador» i la llegenda «Precedit d'una Declaració i Normes ortogràfiques»; l'editorial «L'ESTEL», el dibuix de l'editorial —una xica benestant asseguda llegint, al costat d'una tauleta amb un gerro amb flors i un estel que presideix l'escena— i la ciutat d'impressió: València.

De la pàgina 5 a la pàgina 11 són estampades les recentment aprovades, llavors, *Normes* de Castelló —i recentment commemorades— amb la data: Castelló, 21 de desembre de 1932. A la pàgina 11 clou aquest començ la relació d'entitats i signants de les *Normes*.

3. Tipogràficament es fan servir les majúscules excepte per al mot *pessetes*.

La pàgina 12 recull les abreviatures i a la pàgina 13 s'inicia el *Vocabulari ortogràfic valencià* que s'estén fins a la pàgina 72. El nombre de lemes és aproximadament de 6.000.

3. ELEMENTS D'ANÀLISI

3.1. *El projecte lexicogràfic: diccionari, vocabulari*

Segons el *Diccionari ortogràfic i de pronúncia*, d'Enciclopèdia Catalana:⁴

Un diccionari ortogràfic és una obra de consulta ràpida per a poder resoldre a l'instant qualsevol dubte plantejat per la recta grafia d'un mot, en totes les seves modalitats, sense haver de dependre del coneixement o la memòria de les regles gramaticals.

El *Diccionari pràctic d'ortografia catalana*, d'Edicions 62,⁵ considera:

Una de les funcions bàsiques que ha de complir un diccionari ortogràfic, i en general qualsevol diccionari, és que sigui una obra de consulta ràpida, sense complicacions en la lectura de les entrades, per poder resoldre de manera immediata qualsevol dubte relatiu a la grafia d'un mot, ja sigui en la mateixa escriptura o en la flexió de les diverses categories gramaticals: adjectius, substantius, verbs regulars i irregulars...

Fent una aplicació retrospectiva del que defineixen aquest dos diccionaris com a *diccionari ortogràfic*, diríem que les dos obres ho són, si bé l'una és anomenada *diccionari* i l'altra *vocabulari*, aspecte que reprendrem més avall. Atenent-nos, també, a aquestes dos definicions, el que hom espera d'un diccionari ortogràfic és la seua practicitat i claredat per a escriure un mot correctament. És a dir, prescindint de les regles morfològiques que puguen afectar qualsevol categoria gramatical, escriure sense faltes d'ortografia i tindre un repertori de mots on el que anirem directament a cercar és l'èxit prescriptiu en l'ús del mot en el codi escrit. En definitiva, el que vol l'usuari és ser ensenyat pel diccionari, aprendre del diccionari. Com diu Lorente l'any 1996, seguint Rey-Debove (1971), «la funció didàctica és inextricable de tota obra lexicogràfica».

Així mateix la naturalesa de qualsevol repertori lexicogràfic es basteix al voltant d'uns criteris determinats que ens faran acceptar-ne uns i rebutjar-ne d'altres. En aquesta tria dels elements, de les informacions que inclourem s'articularen una sèrie de decisions. Aquestes afectaran la macroestructura i microestructura

4. Bruguera (1990, p. 9).

5. Abril (1999, p. 3).

del nostre repertori. En aquest cas, observem com un aspecte de la microestructura pot ser tractat de manera desigual en un corpus ortogràfic. La informació gramatical implícita, per tant, serà secundària. Així, la categoria gramatical serà un aspecte secundari del qual se'n podrà prescindir. En els dos diccionaris ortogràfics precedents s'observa com el diccionari d'Enciclopèdia Catalana sí que inclou la categoria gramatical i, en canvi, el d'Edicions 62 se n'està.

En les obres que analitzem aquesta informació es manté. Com que és una informació visualment molt minsa, pensem que no distorsiona l'objectiu principal de l'obra lexicogràfica en qüestió i que, sense llevar-li protagonisme a l'ortografia, tampoc no és sobrer que hi siga.

Quant al títol del DO, Miracle (1998, p. 496) comenta:

Quan arribà el moment de la impressió se li donà un títol lleugerament impropri: *Diccionari Ortogràfic*. Era, rigorosament parlant, allò que havia estat sempre: un vocabulari; però, en aquestes coses, per part de la gran família del llibre —autors, editors, compradors— sempre hi ha hagut una mena de prevenció contra el mot *vocabulari*, massa adscrit a un concepte de cosa només apuntada, incompleta.

A un vocabulari no se li demana principalment que prioritze la informació ortogràfica —que hi ha de ser, sens dubte— sinó que se sobreentén com un repertori lingüístic parcial⁶ sobre un camp semàntic determinat, tot i que també n'hi ha d'específics que es denominen *diccionari*. El mateix Fabra, en el *Diccionari general de la llengua catalana* (DGLC), definia:

vocabulari *m.* Conjunt de mots d'un llenguatge; conjunt dels mots d'una ciència, d'un art, d'una obra, d'un autor; etc.; llista de mots per ordre alfabètic amb definicions o explicacions succintes.

Així doncs, tot i que els dos reculls haguessen pogut intitular-se *Vocabulari*, finalment el fabrià rebé la denominació de *Diccionari* i el salvadorià *Vocabulari*. Estrictament, els mots de Salvador no se circumscrivien a un camp específic, però Salvador no titulà la seua obra «Diccionari ortogràfic valencià». Som del parer que Salvador intencionadament, i amb bon criteri del que es feia, no la va denominar *diccionari* per raons estratègiques nacionals. Simbor (1983, p. 96) ja ens anuncia que el VOV és una adaptació del *Diccionari ortogràfic abreujat*, de Fabra. En aquesta adaptació, a causa del volum de mots inventariats —el VOV representa una quarta part del cabal lèxic del DO—, Salvador adaptà també el títol més adequat al nombre de mots.

6. Amb això no volem dir que un diccionari siga una obra tancada.

Per això era del tot útil publicar un *vocabulari*, perquè aquest mot suggereix ja d'entrada que és un corpus incomplet. Per tant, si s'havia d'anar a raure en un corpus més complet de la llengua, aquest no podia ser d'altre que el *Diccionari general de la llengua catalana*, de Pompeu Fabra, publicat el 1932. Salvador en la seua tasca divulgativa empenia una via del tot pertinent per a la popularització del valencianisme, i era en la plataforma editorial de l'Estel, dins dels «Quaderns d'Orientació Valencianista», on faria arribar part de la doctrina de Fabra.

L'ortografia és la principal empremta nacional i amb un vocabulari ortogràfic s'acostava, sense cap signe d'intrusisme, part del cabal lingüístic de la llengua. Era un esgló més en la generalització del valencianisme i, per extensió, del catalanisme.

3.2. *Preliminar: exposició ortogràfica*

Com hem referit en el § 2, tant el DOA, el DO com el VOV dediquen un espai inicial a fer un compendi ortogràfic, abans d'iniciar el corpus lexicogràfic pròpiament.

En el cas del VOV hi ha una altra informació precedent que inclou Salvador en la declaració prèvia a les *Normes* ortogràfiques. Aquesta no és una argumentació científica dirigida a justificar els criteris adoptats en les regles ortogràfiques. És una declaració que Salvador considera necessària, i és apellar a l'àmbit ontològic de la llengua. Amb la seua argumentació vol convèncer de com és de necessària i imprescindible la unitat ortogràfica i destaca el consens aconseguit en l'aprovació de les *Normes* ortogràfiques i invita tota la societat valenciana a seguir la proposta i l'exemple exposats. L'exemple es materialitza en el *Vocabulari ortogràfic*.

3.3. *Estructura del corpus*

3.3.1. MACROESTRUCTURA

Donem dades globals de les tres obres i prescindim del nombre de lemes per lletra. Així, les dos obres similars són el DOA, amb prop de 5.000 entrades, i el VOV, amb unes 6.000. El DO, d'abast diferent, presenta una macroestructura aproximada de 36.000 lemes.

Lemes

En el diccionari de Fabra, els lemes apareixen directament sense cap marca prescriptiva, cosa que sí que passava en el *Diccionari ortogràfic abreujat*, de 1926. Com nota Simbor (1983, p. 96), aquestes similituds entre ambdós obres de vegades eren tan extremes com en els exemples fonètics de neutralitzacions vocàliques

pròpies del català oriental, els quals resulten normalment improductius en català occidental, en casos com:

no dalit, sinó delit (Fabra, 1926) *no dalit, sinó delit* (Salvador, 1933)
delit (Fabra, 1931)

Salvador segueix aquest criteri corrector i l'aplica al llarg de l'obra:

no giner, sinó gener *no horxata, sinó orxata*

fins i tot hi ha una tendència ultracorrectora: *no coa sinó cua*.

Un altre patró fabrià que segueix d'esme Salvador és donar a continuació del lema altres mots de la mateixa família lèxica: *inexacte, inexacta -inexactitud, f.*

Fabra en el *Diccionari ortogràfic abreujat* ho exposava així, però, posteriorment, en el format del 1931 són entrades correlatives i ordenades alfabèticament.

Hi ha, però, una dada ortogràfica prou important que distància els repertoris ortogràfics fabrians del salvadorià i és la grafia *tz* que Salvador escriu, en el sufix *-itzar* i en algun altre cas, amb una *s*:⁷

immunitzar verb 1a (DO) *immunisar, v.* (VOV)

El mateix ocorre amb els indefinits *altre, altra* recollits sense la lateral en el VOV. Un altre cas de dissensió són les entrades *armela* i *armeler* grafiades amb la dissimilació d'alveolars.

Salvador inclou aquestes normes a l'inici del vocabulari, però, paradoxalment o no, en el cas que tractem segueix fil per randa la proposta fabriana.

En altres ocasions la diferència no és ortogràfica, sinó que Salvador incorpora algun mot més habitual en l'àmbit valencià que no recull Fabra, per exemple, l'adverbi *aínes* (*sic*).

a) Lemes del DO, que no són al DOA, i que s'inclouen al VOV

Quan els lemes són exactament iguals, només els reproduïm una vegada.

DO *camissa* (peça de l'arada) VOV *camissa* (peça de l'aladre)

7. El grup *tll* que no té la pronúncia palatal en valencià, i en altres parlars, el representa per *ll*, notant la geminació de laterals, en les paraules *molle* i *molllura*.

DO-VOV: albenc, albergínia, alinear, alíquota, après, apressos, aràcnid, arros-segar, assolar, atre atra; borsa,⁸ bover, boví, bramadissa, brasa, braser, brau, bra-va, bravota, bravo!, brevetat, brutesa, bubó, bugia, bulldog, bullit, burgès, burò-crata, burocràtica, burxar; ça, caid, calçasses, canonge canongessa, cava, cavallerissa, cella, celobert, cèmbal, cement, cementar, cessió, cessionari, ciutadà, ciutadana, clapissa, clarissa, clàssic, classificar, clavilla, claviller, clos, closa, com-plidament, confraressa, confús, confusa, confusió, contrarebut, contribuïdor, contribuir, contumaç, contumàcia, conxa, conxorxa, cor, coral, corejar, corista, corn, cornaló, cortesà, cortesania, cos, cossos, cós, còssos, cosí, cosina, cosset, co-titzar/cotisar, crani, cranial, cras, crassa, cup,⁹ curtesa; dacs,¹⁰ dada,¹¹ degà, dejú, dejuna, dejunar, despesa (gasto),¹² deu, dolçaina, dolçainer; èczema,¹³ elm, empa-pussar, endreça, endreçar, entebeir, entremès, es, esclafar, esgarip, esgaripar, es-mortir, espigolar, ésser, estança; fart, farta, fatxa, fatxender, feina, feiner, fetge, fetitxe, filar, filassa, fluida, fluidesa, fora *adv.*, fossa, fossar, fracassar, fressa, fres-sar, fressós, fusell, fuselleria; gabinet (gabinete), galotxa, galvana, gavina [*n. d'ocell*], genet (jinete), gentil, gentilesa, gentussa, glassa, glavi, gord, gorda, gos-a-dia, gosar, gras, grassa, grava, groc, groga, gros, grossos, grosella, grosser, grosse-ria, guisar, guitza, herba, herbassar, honorança; illa, impassible, impossible, insig-nificança, interessant, interessar; jàssera, joc (juego), jonça; labor, laborar, lacai, las, lassa, lassitud, laurèola, liberal, lilliputenc, litre, llagosta, llagostí, llagut [*n. d'una embarcació*], llampegadissa, llapis, llatí, lletjor, lliç (lizo), lligassa, lliça (liza), llis, llisa, malmès, mamillar, mançanilla,¹⁴ masegament, masegar, mes *m.*, mes *conj.* [*millor*: però], mescla, mesclar, messiànic, messianisme, meu, mèu [*sin. miol*]/ (= miol), minorar, missa, missal, missió, missioner, missiva, molt, mon, mora (*f. moro*), musitar, mussolina; nesplar, nespler, net (limpio), neta, neula, neuler, nínxol, nodrissa, nos, nós; ogre, ogressa, orsar, os (hueso) ossos, ou, oue-ra; pallasso (*ital. pagliaccio*), panolla,¹⁵ pansa, pansir, panteix, panteixar, panxa, panxacontent, papa, papessa, papagai, papilla, papillar, papirus, passa, passar, paül, paüla, pedaç, péixer, pel (*contracció de per i el*), percaçar, peresa, peresós, perpetuina, perxa, perxar, perxer, pesseta, pinzell, plebs, ponx (*anglès punch*), porga, porus, posa (*fr. pose*), possible, predominança, presoner, presidi, pressa,

8. Salvador hi afig (*esp. bolsa*), cosa que no fa Fabra.

9. Amb la traducció a *lagar* a sengles obres.

10. Fabra hi afig [*sin. blat de moro*].

11. Amb la traducció al castellà *dato*, a les dos obres.

12. Ambdós obres donen la traducció del mot en castellà. L'abreviatura en el cas del DO és *cast.* i en el VOV *esp.*, talment al DOA. Per no carregar la llista quan incloquem el mot corresponent en cas-tellà no inclourem les abreviatures, si aquestes apareixen en les dos obres.

13. Al VOV apareix sense accent.

14. Fabra hi dóna la marca *cast.*, Salvador no la hi afig.

15. Fabra incorpora el sinònim *panotxa*; Salvador, no.

presses, pressupost, procés, processos, professar, professor, propparent, proppasat, prosscució, puixança, pulular; quadragèsima, quadrangle, quadriennal, quadrienni, quádruple (cuádruple), qualsevol, quàquer, quaranta, quarantena, quars, quarsós, quarsosa, quàssia, que *pron., conj.*, què *pron.*, quiet, quietud, quin-quagèsima, quinqueni, quintaessenciar, quinzet, quiosc, quisso, quitança, ramassada ramassar, ràtzia/ràzia, ràtzies/ràzies, regar, reïna; salpàs, salpassar, se *pron.*, sec, secessió (secesión), seixanta, seixantena, sella (silla), sena (sena), sessió, seu, si, sitja, soc, sordejar, sordesa, sotragada; talaia, talaiot, tarallrà, tarallrejar, tardança, te, tellur, tellúric, tendresa, testicle, testicular, text, tipus, tir, tiràs, tirassos, tisora, tisoires, tissú, tissús, tomata, torçó (retortijón), torsió, tort, tos (testuz), tos; umbella, umbellífer, universalitzar/universalisar, us; vacança, vainilla, vaitot, vaivé, valisa (valija), vassall, vassallatge, vetllada, vetllador, vetllar, vigoritzar/vigorisar, virulència, vos; xec, xeringa, xeringuilla, xibeca, xocar, xoriço, xotis; zebú, zelar, zenit, zenital, zigzaguejar

b) Lemes que són al DOA, reapareixen al DO i/o al VOV, però amb alguna variació respecte al DOA

DOA ametlla ametller	DO ametlla ametller	VOV armela armeler
DOA atraçar (a un indret, etc.)	DO atraçar (derivat de traça)	VOV atraçar (derivat de traça)
DOA avi àvia	DO avi àvia	VOV avi àvia (o agüelo, agüela)
DOA avui	DO avui	VOV avui (o huí)
DOA be (= <i>xai</i>)	DO be [<i>cast.</i> cordero]	VOV be (<i>esp.</i> cordero)
DOA bóta (atuell) bota (calçat)	DO bota [<i>cast.</i> bota] bóta [<i>cast.</i> cuba, tonel]	VOV bota (<i>esp.</i> bota) bóta [<i>esp.</i> tonel]
DOA cara-rodó cara-rodona	DO cara-rodó cara-rodona	VOV cara-redó cara-redona
DOA cauxú	DO cautxú	VOV cautxú
DOA cridar	DO cridar	VOV cridar (<i>no</i> xillar)
DOA ésser <i>v.</i> só, és, són, fóra		VOV ésser <i>v.</i> sóc, és, són, fóra
DOA febre	DO febre	VOV febra
DOA llamp llampec	DO llamp llampec	VOV llamp llampec (= rellamp, rellampec)

DOA motlle motllura	DO motlle [o motllo] motllura	VOV molle molhura
DOA religió (<i>no</i> relligió)		VOV religió (<i>no</i> relligió, ni relligió)
DOA rossa		VOV rossa (femení de ros)
DOA sàrria	DO sàrria	VOV sària
DOA torró torrons torronaire	DO torró torrons torronaire	VOV torró torrons torroner
DOA tossir	DO tossir	VOV tossir (<i>no</i> tussir)
DOA vidu vídua	DO vidu vídua	VOV vidu o viudo vídua o viuda
DOA vori o ivori	DO vori	VOV vori o ivori (<i>no</i> marfil)

c) Lemes, o informacions, incorporats per Salvador que no són al DOA ni al DO

benaurances,¹⁶ billet, bolxaca, bolxaquejar, borsa (*esp.* bolsa), braserada, brisa, bruteses, bulldogs; capús, capussos, carnús, *no* cínia, *sinó* sínia o cènia,¹⁷ círcol, clarisses, closos, closes, clotxa, *no* coa *sinó* cua, collissió, contindre, contumaces, contumaços, convindre, conxes, conxorxes, còr,¹⁸ crassos, crasses, cridar (*no* xillar), cudol, culasses, *no* curba *sinó* corba, *no* cuerno *sinó* corn; degà (*esp.* decano) degans, despeses, deu (*esp.* diez); eczemes, elms, entremesos, es (pronom reflexiu), és (del verb ésser), ésser (*esp.* ser), estances; farbalà, feina feiner (o faena, faener), *no* foc *sinó* focus, foliar, foli, fora (*adv. y prep.*), fóra (*del verb ésser*); galotxes, *no* giner *sinó* gener, *no* ginet *sinó* genet, glassa (*esp.* gasa), gords, gordes, granís, granissar, grassos, grasses, grogues, grosses, guitzes; *no* hermós *sinó* formós, *no* hermosura *sinó* formosor; honorances, huí (o avuí); *no* iglèsia *sinó* església, illa (*esp.* isla), *no* anglès *sinó* anglès; juliol (*no* joliol); liberalisme, llampegadisses, lliços, llices, llis (*esp.* lizo), llisos, llises; maçó, maçoneria, mesos, mes *adj.*, *conj.* i *participi del verb* metre, meu (*adj. possessiu*), molt (*esp.* mucho), mòlt (*del verb* moldre); nodrissa (o dida), nos (= ens), nós (*esp.* nos); obtindre, ogresses, òliba (*no* òvila),¹⁹ osses (*sin.* ossada), ósses (*esp.* osa); pedaços, perseverància, per-

16. Diverses vegades, Salvador incorpora a continuació del lema el seu plural, com en aquest cas: *benaurança benaurances*. El lema sí que era recollit pel DOA i pel DO, però la inclusió del plural és criteri de Salvador. En aquests casos introduïm directament la forma en plural. Hom ha d'interpretar que el corresponent singular sí que és recollit per Fabra i per Salvador, però per raons d'espai no el repetim.

17. Al DOA apareix l'adversativa, però no *cènia*.

18. En l'equivalent que dona de l'espanyol *coro* l'accentua, Fabra l'introdueix sense accent.

19. Salvador (2004, p. 13).

suació, plànot, plebs (*esp.* plebe), ponxos, porga (*no* purga), predominances; que (*pron. relatiu, adv., adj. i conjunció*), què (*interrogatiu i darrere preposició*), quioscos; retindre; se (*pronom reflexiu*), sé (*del verb saber*), sec (*esp.* seco), sessions, seu (*adj., subst. femení i del verb seure*), si (*esp.* seno), sitges, soc (*esp.* zuecos), són (*del verb ésser*); te (*nom de la lletra t*), textos, tindre, tinences, tort (*esp.* tuerto), tos (*esp.* tos); us (*pronom personal*), utillatge; vacances, valencianista, valises, vens, venen (*del verb vendre*), véns vénen (*del verb vindre*), ves (*del verb vore o veure*), vés (*del verb anar*), vimen (*esp.* mimbres), vos (*pronom equivalent a us*); xec (*esp.* cheque), xibeques, xic, xica

3.3.2. MICROESTRUCTURA

Com hem vist, la funció dels diccionaris ortogràfics és bàsicament la d'indicar la grafia correcta d'un mot. Aquesta funció ja queda acomplida amb la macroestructura i podríem dir que la microestructura tindria un paper secundari respecte a la prescripció ortogràfica. En les obres que estudiem, però, hi apareixen unes informacions complementàries que enriqueixen la mera llista ortogràfica i que, també, succintament i ràpida aporten un xic més de bagatge lingüístic a l'usuari.

Diccionari ortogràfic

Aquestes informacions complementàries se sistematitzen en aquests apartats:

Categoria gramatical; nombre; homòfon; variació formal; significat; sinonímia; manlleu; traducció.

Vegem-ho en alguns exemples:

Categoria gramatical: a *prep.*, adés *adv.*, algú *pron.*, anca *f.*, aniversari *m.*, anticonstitucional *adj.*,²⁰ aplanar *verb 1a*

Nombre: barnús *m.*, *pl.* barnussos

Homòfon: bastir *verb 3a*

bastir: *cast.* edificar, *fr.* bâtir | vestir: *cast.* vestir, *fr.* vêtir

vedellar *verb 1a*

vedellar: *fr.* vêler | badallar: *cast.* bostezar

20. Els adjectius de doble terminació no porten la categoria gramatical, sinó que apareixen les dos formes desplegadas, per exemple *antiestètic*, *antiestètica*. Només s'indica l'abreviatura adjectiu quan són invariables.

Significat:²¹ *barcella* [*n. de mesura*] *m.* bequetejar-se [*der. de bec*] *verb Ie*

Sinonímia: *barandat* [*sin. embà*] *m.*

Variació formal: *ansa* [*o nansa*] *f.*

Manlleu: *bar* [*angl.*] *m.*

Traducció: *bidell* [*cast. bedel*] *m.*

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ABRIL, Joan (1999). *Diccionari pràctic d'ortografia catalana*. Barcelona: Edicions 62.
- BARREDA, Pere-Enric (2009). *Carles Salvador: una vida en imatges*. Benassal: Fundació Carles Salvador.
- BRUGUERA, Jordi (1990). *Diccionari ortogràfic i de pronúncia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- MIRACLE, Josep (1998). *Pompeu Fabra*. Barcelona: Proa.
- REY-DEBOVE, Josette (1971). *Étude linguistique et sémiotique des dictionnaires français contemporains*. L'Haia: París: Mouton.
- SALVADOR, Carles (2004). *Cant i encant de Benassal*. Ed. a cura de Pere-Enric Barreda. Benassal: Fundació Carles Salvador.
- SIMBOR, Vicent (1983). *Carles Salvador, una obra decisiva*. València: Diputació.

21. Anomenem *significat* les informacions que Fabra aporta, les quals ajuden a contextualitzar el mot. Aquestes són ben simples i normalment se centren en l'hiperònim o bé en el mot primitiu.